

TIDSKRIFT FÖR POLITISK FILOSOFI
NR 2 2010 | ÅRGÅNG 14

Bokförlaget THALES

SVAR TILL EYLON & SPECTRE

Torbjörn Tännsjö

DET ÄR MED yttersta förvirring jag tar del av Yuval Eylons och Levi Spectres svar på mitt lilla inlägg på Newsmill, där jag uppmanade judar att ta avstånd ifrån Israels brott mot folkrätten och mord på fredsaktivister i samband med kapning av skeppen till Gaza i somras. Jag begriper uppriktigt sagt inte hur författarna tänker. Deras »rekonstruktion» i två varianter av mitt resonemang känner jag inte alls igen. Tanken att man, *prima facie*, bör agera för att minska antisemitismen är t.ex. en premiss som jag tillskrivs. Jag förmodar att de här stöder sig på filosofen W. D. Ross tanke att det finns självklart sanna moraliska principer, vilka emellertid endast är av *prima facie* karaktär. Det innebär att då de kommer i konflikt med varandra (vilket de alltid gör i praktiken) determinerar de inget svar på frågan vad som är rätt och fel handlande.

Vi har t.ex. enligt Ross en *prima facie* plikt att tala sanning, att hålla våra löften, att maximera det goda i världen o.s.v. En handling som maximerar det goda i världen utan att inbegripa några löftesbrott eller lögnar är alltså (absolut) rätt. Men måste man ljuga för att maximera det goda ger oss principerna ingen vägledning om hur vi bör handla. Vi måste lita till vårt eget omdöme i den konkreta situationen när vi söker oss fram till ett svar på den frågan.

Kan det i denna mening vara en *prima facie* plikt att minska antisemitismen? Det låter som en konstig *prima facie* plikt. Det är i vart fall ingen som jag någonsin har anslutit mig till. Jag delar inte Ross syn på moralen. Jag är vad man kunde kalla moralisk determinist. Jag anser att en handling är rätt om och endast om den maximerar lyckan i världen. Om det inte gör världen bättre då man agerar för att minska antisemitismen ser jag ingen anledning att göra det. Den andra »tolkningen» av mitt resonemang är ännu mer befängd. Jag skulle ha hävdad att staten Israels brottsliga gärningar har stöd i judendomen. Jag har ju utgått ifrån motsatsen till detta!

Det har uppenbarligen blivit något fel i Eylons och Spectres försök att återge mina tankegångar. Jag ska därför inte säga mer om

deras »tolkningar». I stället ska jag i enkla ordalag försöka förklara hur jag tänker i denna sak. Det är sant att jag inte bara anser att judar (liksom alla andra) bör protestera mot brott som staten Israel gör sig skyldig till, jag anser också att judar har ett särskilt ansvar på den här punkten. Det hänger samman med att Israel är en självproklamerad judisk stat. Det mest eklatanta uttrycket för detta är immigrationslagarna. Judar världen över har rätt att immigrera. Den icke-judiska ursprungsbefolkning som lever i flyktingläger utanför Israels gränser har inte rätt att återvända.

När jag talar om ett särskilt ansvar tänker jag på följande vis. Tänk på trettioalets kristallnatt. Den var ett ohyggligt brott iscensatt av nazisterna i Tyskland. Det varslade också om än större ohyggligheter, som skulle komma. Det försvarades av svenska nazister. Hade dessa ett särskilt ansvar för att ta avstånd? Tanken är absurd. Kravet på dem var inte att förklara att kristallnattens illgärningar inget hade att göra med »sann» nazism eller med nazismen som de uppfattade den. Dessa illgärningar var ju tvärt om ett tydligt uttryck för nazismens grundtanke, antisemitismen! Kravet på dem var tvärt om att de skulle överge sin nazistiska övertygelse. Här stod det ju klart och tydligt vad nazismen innebar.

Samtidigt genomförde Stalin sina skenrättegångar i Moskva. Vad skulle socialister världen över säga? Några teg, andra samtyckte, men vissa protesterade. Detta var förräderi mot socialismens idéer, i vart fall som de uppfattade dem. Det var en riktig hållning, menar jag. Moskvarättegångarna var inget uttryck för någon genuint socialistisk tanke, de hade inget att göra med socialismen som jag uppfattar den, och om jag hade varit med på den tiden hade jag protesterat. En protest hade varit uttryck för ansvarstagande för den ideologi jag omfattar. Det som skedde hade inget stöd i den ideologin.

Sak samma gäller, menar jag, judar i förhållande till brott som staten Israel gör sig skyldig till, muslimer i förhållande till muslimskt fundamentalistiska våldsdåd, och kristna i förhållande till krig som de USA för i Irak och Afghanistan, då de försvaras i religiösa termer. Judar, muslimer och kristna har ansvar för sina religiösa

ställningstaganden. Det finns ju tolkningar av judendom, islam och kristendomen, som inte kan brukas som motiveringar för de brottsliga gärningar som stater och enskilda gör sig skyldiga till, i dessa religioners namn. Det är vad Eylon och Spectre bemödar sig om att visa just beträffande judendomen. Men då är det alltså viktigt att klargöra detta.

I första hand är detta en fråga om intellektuell hederlighet, men det är också en fråga om ren självbevarelsedrift. Om man inte klargör att de som utför brottsliga gärningar, så att säga på ens egna vägnar, gör det utan mandat, är det risk att man drabbas av den vrede som med rätta riktar sig mot de brottsliga gärningarna själva. En socialist som tiger om Stalins brott, en jude som vägrar att uttala sig om staten Israels brott, en muslim som tiger då bomber briserar efter ett fundamentalistiskt våldsdåd i tunnelbanan, riskerar att bli betraktad som medbrottsling. Jag har aldrig hävdad att hon är medbrottsling, bara därför att hon tiger, jag har aldrig hävdad att det är rätt att betrakta den som tiger som medbrottsling, men jag har sagt att det finns en risk att hon blir så betraktad.

Om detta senare rent empiriska konstaterande tycks vi vara överens. Men då undrar jag vad hela denna diskussion egentligen handlar om.

→